

Марков Михайло Миколайович,
професор кафедри оперативно-
розшукової діяльності Національної
академії внутрішніх справ, кандидат
юридичних наук, доцент

ЗУМОВЛЮЮЧІ ФАКТОРИ РОЗВИТКУ КОРУПЦІЇ В УКРАЇНІ

Корупційна тематика є вкрай опрацьованою в площині різних наук: філософської, політичної, економічної, психологічної тощо. Кожна із них акцентує увагу на певних аспектах корупційних правопорушень під кутом зору свого предмета дослідження.

Політична складність подолання корупції полягає у тому, що її наслідки зумовлені факторами мотивації особи як бажання багатства і влади, бо корупційне середовище володіє високою здатністю до самоорганізації та стійкого самозбереження.

Корупція на рівні формування органів державної влади, розроблення та реалізації управлінських рішень перестає бути видом девіантної поведінки, набуваючи характеру суспільної норми та перетворюючись на своєрідний інструмент державного управління. Це провокує подальше поширення корупції на нижчих рівнях управління, сприяє утвердженню в суспільстві правового нігілізму та зневіри щодо дієвості принципу верховенства права.

Об'єктивні групи причин корупційної злочинності пов'язуються зі специфікою професійної діяльності, відсутністю належної організації виконання пра-цівником своїх службових обов'язків, несприятливими умовами несення служ-би, недотриманням принципу невідворотності покарання тих осіб, які вчинили такі діяння, а також відсутністю адекватного юридичного покарання за вчинення правопорушень з ознаками корупції, його відповідності ступеню завданої шкоди державі, громадянам та правоохоронним органам

Соціально-психологічними причинами корупції можуть бути відсутність морального бар'єру для припинення або відмови від корупційних дій. Важливою особливістю соціально-психологічного клімату, що сприяє процвітанню корупції, є так званий подвійний моральний стандарт. Тобто, з одного боку, корупція, особливо у владних структурах, вважається суспільством абсолютно неприйнятною та недопустимою. З іншого боку, низова корупція оцінюється як цілком допустима.

Для пересічних громадян є звичним «дякувати» за вирішення побутових питань і, на жаль, здебільшого це сприймається як норма. Корупція дуже часто є найкращим способом боротьби з бюрократією. Через складність і заплутаність надання послуг українськими органами влади в багатьох випадках саме хабарі допомагають вирішити певну справу. Українська система управління по суті залишилася радянською, і вона не спроможна ефективно працювати в умовах ринкової економіки. Корупційні прояви, що перетворилися на своєрідний ринковий механізм, роблять її більш гнучкою.

Суб'єктивно вагомими також є причини, зумовлені безпосередньо рівнем розвитку та виховання особистості корупціонера, недо-статньою розвиненістю його морально-ділових та вольових якостей, відсутністю уявлення про належну та гідну поведінку.

Багато українців розглядають корупцію як механізм прискорення розв'язання власних проблем. Зазвичай громадяни, стикаючись із нею, не намагаються відстоювати власні права, оскільки впевнені, що чиновники знайдуть безліч прийомів для отримання хабара. Толерантне ставлення суспільства до цього явища пояснюється тим, що більшість українців не усвідомлюють справжнього масштабу корупції та її наслідків. Як наслідок, сформувався такий небезпечний феномен, як «корупційна культура».

Таким чином, причинний комплекс корупції охоплює різноманітні фактори, перші з яких природно присутні в самій природі державної влади і державного управління; другі коріняться в особливостях української державності, історичній спадщині, традиціях, менталітеті народу; треті пов'язані зі специфікою сучасного етапу реформування економічної, політичної, соціальної сфер українського суспільства і т. д. Багато з них носять об'єктивний характер, але деякі мають і суб'єктивний характер, штучно створюються і підтримуються державними чиновниками-бюрократами з метою отримання власної вигоди.

Список використаних джерел

1. Стамбульський план дій щодо боротьби з корупцією для Вірменії, Азербайджану, Грузії, Казахстану, Киргизстану, Російської Федерації, Таджикистану та України, URL: <https://www.oecd.org/corruption/acn/IAP-Manual-Monitoring-Experts-RUS.pdf>.

2. І.В. Кушнар'ов монографія « Політична корупція: порівняльно-політологічна концептуалізація». URL:

http://idpnan.org.ua/files/kushnarov-i.v.-politichna-korupciya-_porivnyalno-politologichna-kontseptualizatsiya_-_d_.pdf.

3. Навчальний посібник за редакцією професора А. М. Михненка «Запобігання та протидія корупції» URL: https://afu.kiev.ua/getfile.php?page_id=450&num=6.

4. Корупція в Україні: причини поширення та механізми протидії С. В. Дрьомов, Ю. Г. Кальниш, Д. Б. Клименко та ін.; за ред. Ю. Г. Кальниша. Київ: Пріоритети, URL: <http://sd.net.ua/2012/03/08/korupciya-v-ukrayini-vstup.html>.

Мацько Віта Андріївна,

старший науковий співробітник
3-го науково-дослідного відділу
науково-дослідної лабораторії
проблем правового та організаційного
забезпечення діяльності Міністерства
Державного науково-дослідного
інституту МВС України, кандидат
юридичних наук

ГРОМАДСЬКИЙ КОНТРОЛЬ ЯК ЗАСІБ ЗАПОБІГАННЯ ТА ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ В УКРАЇНІ

Проблема запобігання і протидії корупції в Україні завжди була і залишається актуальною. Високий рівень корупції в державі призводить до тотальної недовіри населення до влади, обмеження прав та свобод громадян, несе загрозу національній безпеці країни, що в свою чергу створює значні перепони на шляху України до євроінтеграції. Необхідність подолання цього «негативного явища» є важливим як для державного сектору, так і громадянського суспільства в цілому.

До одних з важливих засобів запобігання і протидії корупції належить громадський контроль. На міжнародному рівні питання обов'язкової участі громадськості у запобіганні і протидії корупції передбачено у Конвенції ООН проти корупції, яка набрала чинності для України 01.01.2010. Ратифікувавши вказану конвенцію, Україна взяла на себе обов'язок сприяння активній участі окремих осіб і груп за межами державного сектору, таких як громадянське суспільство, неурядові організації та організації, що функціонують на базі громад, у запобіганні корупції й боротьбі з нею та для поглиблення розуміння суспільством факту існування, причин і небезпечного характеру корупції, а також загроз, що створюються нею [1].